וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לּוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ: (ב, יח)

הנה הפסוק הזה הוא הקדמה מיוחדת, שיחד הי"ת מאמר מיוחד על ענין בריאת האשה, שיש לעשות עבור האדם, ונאמר בפסוק הזה שם הוי'ה ושם אלהים יחדיו. וצריכים להבין טעם ההקדמה הזאת, והרי היה מספיק במה שנאמר, ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם וגו' (בראשית ב, כא ואילך), שהפסוקים מתארים בפרטות את בריאת האשה, וא"כ מה צורך לנו בנתינת טעם לא טוב היות האדם לבדו וגו'.

ונראה שכל הענין הזה בא ללמדנו, כי כל ענין זיווג איש ואשה נתון ביד הי"ת ולא ביד שום אדם, כי רק הוא ית' לבדו, אשר יצר ועשה את האדם, הוא לבדו יכול להכין לו את זיווגו הראוי לו, ועל כן לא יתלה האדם בחכמתו ובכשרונותיו, שהוא לבדו יכול לחפש ולמצא את זיווגו. וכבר אמר החכם מכל אדם (משלי ג, ה), ואל בינתך אל תשען,
ועל זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא (תהלים לב, ו).
ואמרו רבותינו
(ברכות ח, א), "לעת מצא" זו אשה,
שנאמר
(משלי יח, כב), מצא אשה מצא טוב וגו',
והיינו כי צריך הרבה תפלה אל הי"ת שיזכה לבת זוג ישרה וכשרה.

כי רק התפלה והבטחון יעזרו לו, לקרב ישועתו, והסומך על חכמתו בזה, ידע! כי אין חכם שיכול לדעת איזו אשה תתאים לו למשך שנים רבות כל כך, ומי זאת שתוכל ללדת לו ילדים, ושיעמיד ממנה דור ישרים, ושיהיו ריעים אהובים זל"ז, וכל זאת אין בכח אנוש להבין כלל וכלל. כי הוא מעשה האלהים לבדו. ומה' אשה לאיש (משלי יט, ד ועי' מו"ק יח, ב). ועל כן אמר כאן, "ויאמר ה' אלהים", שהיא מדת רחמים שנוהג עם בריותיו, ורוצה בטובתם, והוא יודע את צרכי האדם, וקבע, שלא טוב היות האדם לבדו, ועל כן אמר אעשה לו עזר כנגדו.

ובזה ישבתי את הקושיא המפורסמת, דפסוק אחד אומר (משלי יח, כב), מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה'.
ופסוק אחר אומר (קהלת ז, כו), ומוצא אני מר
ממות את האשה. ורבות דובר בה בקושיא זו (כמבואר בברכות ח, א ויבמות סג, ב
וראה מה שנתבאר במאמר הקודם).

ועפ"י הדברים הללו יובן היטב, דאם אינו תולה בעצמו ובחכמתו, עליו נאמר, מצא אשה מצא טוב, כלומר שהוא רואה את זה כ"מציאה" ולא כהשגה שהשיג מעצמו, אלא סומך על הקב"ה שהוא הממציא לו את זיווגו, ואינו מחשיב עצמו לראוי או מסוגל להשיג דבר זה, וע"כ "מצא טוב" ויפק רצון מה', משום שאמר שמהשם יצא הדבר, ועל כן יפק רצון וימצא טוב.

אבל זה שאומר אני חכם, ויודע לבדוק לבדי, והנני בקיא בענינים ואני אחפש, ואני אמצא, זה הוא, "ומוצא אני", כי הוא מכניס את ה"אני" שלו באמצע ונשען אל בינתו, ובוטח בחכמתו, ומסיר בטחונו מה' ברוך הוא. וזה "מר ממות" רח"ל.

ולכן על האדם לנהוג בתמימות בכל עניני הזיווג ולבקש ולהתחנן הרבה אל הי"ת שיזמין זיווגים טובים ומאושרים לו וליוצאי חלציו. והולך בתום ילך בטח (משלי י, ט). ותכלית החכמה, לדעת שאין אנו יודעים, וככל שאדם משפיל עצמו ומבטל את תוקפו וגבורתו, ובוטח בה' לבדו, כן יעלה ויצליח, והלוך ילך ויגדל, ועלהו לא יבול, וכל אשר יעשה יצליח, והיה כעץ שתול על פלגי מים.